

# PETROSÉNY és VIDÉKE

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI és VEGYES TARTALMU HETILAP. — MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL.

## A lap előfizetési ára:

|                 |       |                |       |
|-----------------|-------|----------------|-------|
| Egy, negyedévre | 1 frt | Egészévre      | 4 frt |
| Fél évre        | 2 „   | Egyes szám ára | 10 kr |

Felolós szerkesztő:  
**ZÁDORY KÁROLY.**

Laptulajdonos:  
**FIGULI ANTAL.**

A lap szellemi részét illető közlemények a „Petrosény és Vidéke” szerkesztőségéhez; az előfizetések pedig a kiadóhivatalhoz czimzendők. — Hirdetések, valamint nyilttéri közlemények mérsékelt áron számíttatnak.

## Nagy feladatok.

Helyi közolgaink kérdésével, köztekinteteket érintő viszonyok ismertetésével s megvitatásával szoktunk e helyen foglalkozni. Czélt nem igen értünk, sőt a több tekintetben meddő siker, nyomasztólag hat; mindazon által a kitűzött irányt nem tévesztjük szem elől s a közjó érdekében továbbra is önzetlenül és czéltudatosan küzdünk, lankadatlan kitartással mindaddig, míg vagy győzünk, vagy elbukunk.

Ezuttal azonban nagyobb szabású, sokkal messzebbre terjedő érdekkört felölelő országos feladatokról teszünk említést;

A magyar országgyűlés képviselőházának pénzügyi bizottságában felvetetteti a napokban az immár 15 év óta húzódó közigazgatási reform. A miniszterelnök — bár nem helyezhette közeli kilátásba az állami közigazgatás életbeléptetését — nézetei az egészséges önkormányzatról, helyeslésre találtak s nyilatkozataiból azt a reményt lehet meríteni, hogy a közigazgatás javítására a mostani keretben is meg fogja tenni a lehető.

Egyébiránt pedig a megyei tisztviselők fizetésének javításával, nem várja be a közigazgatási reformot, hanem már az ideai költségvetésben is felvett e célra 550.000 koronát, jövőre pedig jóval nagyobb összeget fog felvenni.

Ez a dolog igen égető, mert a jobb készütségű ifjak a silány fizetés miatt tartózkodnak a közigazgatási pályától. A megyei tisztviselők jelenleg igen rosszul vannak fizetve. Valamivel jobban vannak javadalmazva az állami tisztviselők, de ezek messze mögötte vannak osztrák kartársaiknak.

Legközelebb a delegációk megszavazzák a katonatiszti fizetések tervezett emelését s ez által az eddigi aránytalanság még feltűnőbbé válik.

Az egészségügy államosítását, a körorvosoknak az állampénztárból való fizetését is tervezi a kormány, mert a közegészségügyi állapot — különösen a 7 éven aláli gyermekek halandósága — igen elszomorító.

Az állategészségügy államosításáról a földmívelési miniszter legközelebb törvény-

javaslatot terjeszt be a képviselőházban, mely a csempészet megakadályozásának kérdését is felöleli amire égető szükség van. Ezenkívül a földmívelésügyre vonatkozólag, valamint a munkaadó és munkás közötti viszony szabályozását érdeklőleg a földmívelési miniszter törvényjavaslatot adott be.

Lehetetlen még futolag is felemlíteni a feladatoknak azt a nagy számát, melyeknek megoldását a közérdek minden téren sürögösen követeli s közállapotaink minden figyelmes szemlélője belátja és érzi, hogy anyagi és szellemi erőnk megfeszítése mellett is csak fokról-fokra haladhatunk s a közügyek terén észlelt mulasztások pótlását és a közviszonyok ohajtásszerű javulását, ez felette megnehezíti.

## A magyar szénkereskedés.

Ma, midőn a cartellek létjogosultságának kérdése kormányt és más érdekelt tényezőket oly nagymérvben foglalkoztat s kereskedelmi és iparkamaráink csaknem kivétel nélkül e kérdés tekintetében állást foglaltak, időszerűnek véljük, hogy néhány a napi lapokban megjelent czikkel szemben, melyek a magyar széntermelők azon törekvését, hogy közös érdekeiket cartell útján védjék meg a legkedvezőtlenebb módon ítélik meg a dologgal egyszer, különösen a kőszén-cartellre vonatkozólag, behatóbban foglalkozunk.

A rendelkezésünkre álló statisztikai számadalokból látható, hogy Magyarországnak ásványi tüzelő anyag szüksége 1898-ban: 68.3 millió métermázsára rugott, mely mennyiségből a honi bányászat 53.5 millió fedezett, míg a 14.8 millió métermázsányi maradék Ausztriából és Németországból — s csak esekély részben tengeri kikötőinkbe Angliából — hozatott be.

Kivitetett Magyarországból 1898-ban:

|            |              |
|------------|--------------|
| barnaszén  | 1595.475 mm. |
| feketeszén | 746.541 „    |
| briguette  | 83.703 „     |
| coaks      | 39.885 „     |

összesen: 2461.604 „

Behozott 1898-ban:

|            |               |
|------------|---------------|
| barnaszén  | 1.234.946 mm. |
| feketeszén | 13.428.446 „  |
| briguette  | 1.526 „       |
| coaks      | 3.148.300 „   |

összesen: 17.813.218 „

Belföldi szénfogyasztásnak s különösen a szénmozgalom tekintetében a fenti számok hü-

képét nyújtanak belföldön, Belföldön termeltett ugyan az 1898-ban 53.500.000 mm, behozott külföldről 17.813.218 „

összesen: 71.313.218 „

Kivitetett ezzel szemben 2.465.604 „

Szükséglet volt tehát: 68.847.614 mm.

E mennyiségből a vasutak, gőzhajók, vas- és kohművek stb. 38 milliót fogyasztanak, míg 30.8 milliónyi maradvány egyéb iparágakra, lakásfűtésre stb. esik.

Azon körülményből, hogy a behozatalnak túlnyomó része, körülbelül 13.3 millió a fekete szénre esik, a statisztikai adatok futólagos áttekintésénél arra lehetne következtetni, hogy a fekete szénnek hazánkban hiánya miatt e szénnek külföldről való behozatalára vagyunk utalva; pedig ez egyáltalában nincs így.

Hazai barna széntünk, különösen a zsilvölgyi, esztergomi, s újabban a tatái medencei csak nem kivétel nélkül megfelel minden az iparágakban hozzá fűzött igényeknek, miként ez beható vizsgálatok alkalmával számtalanszor igazoltatott is, hanem éppen ezen szénem behozatalának oka egyszerűen azon tényezőre vezetendő vissza, hogy a behozó államok főleg régebbi alakulatú szén termelnek s hoznak piacra, míg csak kevés fekete szénrel, de barna szénrel bőven megáldott Magyarország, részben az olcsóbb termelési költségek miatt is ez utóbbit termeli.

Ezen mint egy 17.300.000 mm. behozott szénért s coaksért külföldnek nemzeti vagyónk kárára és pedig:

barna szénért 1.234.946 korona

feketeszénért 19.605.531 „

coaks és briguette 7.180.566 „

összesen tehát körülb. 28.021.043 koronát fizetünk, nem haszonleső nyereségvágy tehát, ha a hazai bányaművek azon kérdéssel foglalkoznak s szén kötelességüknek tekintik, mi módon volnak e jelentékeny összeg a magyar hazának megtartható.

E honfiai kérdés megoldásánál első sorban kinyomozandó, mily eszközök volnának alkalmasak arra, hogy a hatalmas külföldi verseny visszaszorítására, vagy ha lehetséges teljesen hatástalanára tételére irányuló törekvésünket siker koronázza. S itt önkénytelenül is azon meggyőződésünk támad, hogy csak erős, egyesített s jól felfegyverkezett magyar szénbányászat merészelhet a tőke gazdag, gépileg kitűnően berendezett külföldi verseny ellen sikra szállni.

Azon alapelvekből indulva ki, hogy összes magyar széntermelőknél törekvéseiben egységesen szervezett szövetsége küzdhet sikeresen a hatalmas külföldi verseny ellen, csak rokon-szenvesen üdvözölhetjük a magyar szénművek egyesületét, feltéve természetesen, hogy e művelet nem terjed ezen nélkülözhetetlen szükségleti czikk árának feleslegességéig, ami egyéb-

ként nem is szándékolatlik, mert ez által minden ipar csirájában tojhatnék el.

Egy magyar szénartell megteremtésének szem előtt tartandó célja nem az árak felhajtása, hanem a közlekedés szabályozása, a fogyasztási terület elkülönítése s a kölcsönösen megmérhetlen s meddő versenynak ez által lehetővé tett kikerülése, ami csak arra való, hogy az erők szükségtelen elvesztegetését idézze elő, s ezáltal az egyébként egészen életképes, de pénzügyileg elég erős alappal nem bíró kisebb kőszénbánya műveket a romlás karjaiba hajtsa.

Hazánkban — sajnos — néhány év óta elég példát látunk arra nézve, hogy fiatal, szép reményekre jogosított iparvállalatok, melyeknek fenállását megfelelő kartell kötések biztosították volna, napról-napra hanyatlanak s védtelenül szolgáltatva ki a külföldi verseny támadásainak, a mely azokat részben el is fogja nyomni; legalább is nem zárkoztunk el ezen meggyőződés elől, hazai szükséglet szenvedő üvegiparunkra vonatkozólag, a mely az osztrák termelőkkel való kartell után azok túltermelése ellen védhetné volna magát.

Ha most kérdezzük: miért vesszük mi kőszénhiányunk körülbélül  $\frac{1}{4}$  részét drága pénzen s nemzeti jólétünk hátrányára a külföldről, bár hazánk asványi tüzelő anyagokkal oly gazdagon meg van áldva, be kell vallanunk, hogy az, első sorban saját bányászataink hibája, melyek kiesvényes okokból eddig a miatt hadakoztak, hogy a fogyasztási területeket, melyek földrajzi fekvés szerint már a természet által meg voltak határozva egymástól elpereljük, sőt egymástól távol eső bányáikból terményeiket kölcsönösen az aknákon át felszínre hozzák; egy szóval, hogy egymást saját hátrányukra megrövidítsék anélkül, hogy a fogyasztó s az ország abból hasznot húzott volna.

Ha most felteszszük, hogy 1 millió mm. kőszén termeléséhez Magyarországon évenként átlag 500 munkás szükséges, ha továbbá felteszszük, hogy ezek évenként körülbelül 350.000 frtot keresnek s fogyasztanak is egyszersmind, ha a behozott tüzelő anyagot belföldön termeljük: 17.8X500—8900 belföldi munkás, hozzátartozóikkal együtt pedig körülbelül 35.000 lélek kereshetné meg állandóan évről évre kenyerét s belföldi élelmi cikkeket s egyéb anyagokat fogyasztana.

Bér gyanánt, egyedül ezen 8900 munkás, körülbelül 6 millió frtot hozott forgalomba, további 5 millió forint pedig fára, vasra, gépekre s egyéb anyagokra, adókra s kamatra esnék.

Ez összegnek igazság szerint az országban kellene benmaradnia.

Hogy ezen üdvös eredmény elérthessék, az összes érdekelt tényezőknek megfelelő egyezmények által egy cél felé kell törekedniük, miként ez annak idején a magyar vasiparnak hasonló intézkedések által sikerült, s e cél csupán a kartell útján érhető el.

Megkísértjük most, a cartellek mellett s ellen felhozott okokat megvilágítani.

A leghatalmasabb iparállamokban, mint: Németország, Franciaország stb. több száz iparcartell áll fenn, feladatainak főleg a túltermelés korlátozása az eladási árak s fogyasztási területek szabályozása által a legtökéletesebb módon felelnek meg, sőt legfőbb német jogi forum, a német birodalmi törvényszék egybehangzó ítéletei hangsúlyozzák azon tényt, hogy a kartellek sem nemzetgazdasági tekintetben nem hátrányosak, sem jogi okokból meg nem támadhatók. S mégis Magyarországon utóbbi időben a kartellek törvényhozással leendő szabályozásának s ellenőrzésének kérdése tízetesen tárgyalatott, holott nálunk alig egy tucat kartell áll fenn.

Azon államok, melyekben oly sok hasonló összeköttetések állanak fenn, a cartellekellenesek érvelési daczára feltartóztatlanul haladnak tovább a fejlődés útján, nem is sejtett fellendülést vesznek fel minden tekintetben s nemzeti jólétüket megmérhetetlen módon gyarapítják anélkül, hogy a cartellek tekintetében törvényes megszorításoknak lennének alávetve.

Legelőkelőbb kereskedelmi s iparkamaráink élükön a fő- és székvárosival, országos iparegyesületünk számtalan más irányadó testületek s szakegyesületek stb. megegyeznek abban, hogy fiatal iparunknak védelemre s támogatásra van szüksége, mert csak így fejlődhetnek a meglevő iparvállalatok s csak így alakulhatnak új vállalatok. E védelem azonban tekintettel arra, hogy állami segélyeszközök itt a legtávolabbiól sem volnának elegendők, mint hogy az adózók pénze más célokra van rendeltetve, mint az iparágak anyagi támogatására — csak cartellekben található; amelyek törvényhozási intézkedések által nem korlátozva, mint a sikernek leghatalmasabb eszközei szolgálnak, miként ezt Németország és Franciaország példái mutatják.

Eltekintve a korlátlan cartell szabadság mellett szóló, hazánk gazdasági érdekeit szívükön viselő kereskedelmi és iparkamaráktól, talán nem lesz érdek nélküli Német- és Franciaország szabad kereskedelmi kamarái egyikének ítéletét idézni, mely szó szerint így szól:

„Constatálni kell, hogy az előttünk fekvő jelentések itt mind egyhangulag hangsúlyozzák, miszerint csak a ezeknek egyesülésének s ezek egyöntetű eljárásának köszönhető, hogy gyors s túlhajtott áremelkedések s több követelések nem érvényesültek, a melyek a tél folyama alatt mindenütt oly sürgősen fellepő szükséglet melletti egységes vezetés nélkül épinséggel nem lettek volna kikerülhetők.”

Egy, ami annál nagyobbra becsülendő, szabad kereskedelmi kamaráink ezen jelentése már magában véve eléggé jellemző, főleg pedig mint válasz ama utóbbi időben különböző lapokban napfényre került áramlatra, mintha a szüntermélok egyesületének csak azon egyedül célja volna, a piaci árakat illetéktelenül feleségálni s a fogyasztó közönség kizsákmányolása által maguknak kövér osztalékokat biztosítani.

A ki kőszénbánya vállalatunkat hűen ismeri, bizonyosan ellenkező véleményen lesz.

Kik a fenti téves véleményben vannak, ne téveszkék szem elől, hogy néhány nagyobb társulat kivételével, melyeknek alapja jól meg van vetve, még sok kisebb vállalat is létezik, melyeknek a viszonyok mostohaságával nehezen kell küzdeniük, a melyek évek hosszú során át kétségtelenül meglevő belső értékük daczára, semmi jövedelmet nem mutathatnak fel s ezekre nézve egy egységes cartell megteremtése, mely nekik bizonyos termelésükkel összhangban álló területet, mint állandó fogyasztási területet megfelelő eladási árakkal biztosítana, valóban áldás volna.

Nem hallanánk akkor bányapapírokról, melyek értéktelen rongyokká sülyedtek, melyek senkinek sem kelleneek, miként ez pl. mai napig van.

Azon uraknak — kik szünet nélkül az állítólag magas kőszénárak s a közönségnek abból következtetett kizsákmányolása ellen kelnek ki, — sem szabad feledniük, hogy a kőszénbányászat végre is más szempontból ítélendő meg, mint egy évvfözdé, vagy egy szoda gyár. A kőszénbányászatnál egészen különleges viszonyok állanak fenn, a melyek más iparágak-

nál vagy éppen nem, vagy pedig egészen szerény mérvben lépnek előtérbe.

Mily gyakran jelen meg a bányahatóság s intézkedéseket tesz, melyek az illető tulajdonosra nézve nagy, sőt néha elviselhetetlen kiadásokkal vannak egybekötve, mint pl. hogy egy bánya, mely eddig egy aknával birt, az üzem s a munkások nagyobb biztonsága érdekében egy második kijáratot nyerjen, hogy pedig egy ilyen szerényen számítva is százezer frtba, sőt többbe kerül, tudja minden szak ember. Mily gyakran követel víz- s tűzveszély előre nem látható órási kiadásokat, nem is említve, hogy hirtelen beálló vetődések a meglevő szénélőjövételt elvágják s igen költséges, éveken át tartó jövedelem nélküli előkészületi munkákat tesznek szükségessé, melyeknek eredménye, sok esetben még kérdéses.

Ezen s még sok egyéb körülmény parancsolólag írja elő a bányászatot üzőknek, hogy tartalék alapjaik bőségebb dotatójáról gondoskodjanak s részvényeik birtokosainak a nagyobb kockázat miatt jelentékenyebb kamat biztosítást nyújtsanak, mint más iparvállalatok, melyeknek ily esélyekkel nem kell küzdeniük.

Bányaműveink osztalékai azonban, sajnos vagy egészen elmaradtak, vagy pedig csak igen takarékosan vannak megszabva. Az, hogy a cartellek az Amerikában annyira kedvelt Ring és Trust rendszerre fajulnak el, mely ellenvetést az ily syndicatusok ellenzői gyakran hozzák fel, nem állhat meg, mert ily kinövésnek maig egyetlen európai államban sem voltak észrevehetők s csak Északamerika Egyesült Államai, melyekben egyebek közt a cartellek is rémségesen ki vannak terjedve, nyújtanak alapot ily elvetendő machinációhoz.

Azon kifogás, hogy a cartellek a kereskedelemre hátrányos befolyással vannak, egyáltalán meg nem állhat, miként ezt a legtöbb cartell bíró Németország s Franciaország vírágzó kereskedelme bizonyítja, ellenkezőleg, kereskedelmi ügyek akadálytalan lebonyolítására misem károsabb, mint az előre nem látott nagy árhullámzás, melyek a cartellek létre jövetelét folytán ki volnának zárva.

S végül, nekünk van vasúti szállítási díj-cartellünk, van szénvascartellünk, van vas- s ezuktermelőcartellünk, melyeknél részben az állam is jelentékeny részes anélkül, hogy ezek oly alakulatot öltöttek volna, melyek azokat nemzetgazdasági szempontból aggályosakká títették volna fel előttünk.

Ennek ellenében nem titkolható el, hogy vasiparunk cartell nélkül okvetlenül a romlás szélére jutott volna s a gépmalom s szeszipar, a sörfőzdék s üvegipar pangó viszonyai közt, — mely utóbbi vonatkozó cartell megszüntetése óta a biztos s teljes bukás előtt áll — közös s alkalmas intézkedések által, lényeges javulás lenne elődezhető.

Üdvös volna tehát, magyar szénartellt teremteni s a felett nem mindjárt előre is pálcát törni, hanem azt megállapítani, hogy fejlődjen s valóban hazafias céloknak szolgáljon, jó pénzünket saját országunknak tartsa meg s hogy annak igyekevése tényleg arra legyen irányozva, hogy egyes gyengébb, de különben életképes vállalatot a verseny megszorítása által labra állítson. Ha azután meggyőződünk arról, hogy a cartell mind eme céloknak megfelel, ne támadjuk többé ezen ily körülmények közt áldásos intézményt, hanem adózzunk elismerésünkkel azon tényezőknek, melyeknek annak létre jövetelét köszönhetjük. Szénkereskedelmünk kedvezőtlen helyzetét feltétlenül segítenünk kell s ha cartellek létre nem jönnének: az államnak kellene alapos tanulmányozás után eldönteni, mi volna e tekintetben teendő.

Andreics János,  
bányaigazgató.

## UJDONSÁGOK.

— **Erzsébet királynéért** vasárnap, nov. 19-én gyászteleni tisztelet fog tartatni az ev. ref. templomban reggeli 10 órakor.

— **Nyilvános számadás.** A f. hó 25-én rendezett mükedvelői előadás alkalmával volt az összes bevétel: 137 frt 80 kr.; az összes kiadás 46 frt 80 kr. tiszta jövedelem 91 frt, mely elismervény ellenében Pick Samu urnak átadott s annak idején a szegény iskolás gyermekek felruházására fog fordítani. — Felül fizettek: Salgó-Tarjáni bányagazgatóság 4.20, Rüppel Vilmos 3.40, Pécó Antal 2.—, Rotter József bányagazgató 2.—, Urat János 2.—, Nyenyestein Tivadarné 1.50, Andrieus János bányagazgató 1.40, Janza Vazul 1.40, Dombora László 1.20, Maderspach Béla 1.20, Figuli Antal 1.frt, Dima Gusztáv —.70, Vassi János, Várad Vilmos, Bäcker Adolf, Daniel Sándor Kozákné 60—60 kr. Balázs János, Pick Samu 50—50 kr. Kohn Mor. Kohn Lajos, Husehek Gyula, Dr. Bottenstein Samu, Vassi János, Tunyogi Gyula 40—40 kr. Wagner Ferencz —.30, Goró Ede, Bauer (Csimpa), Zarka István, Heicz Henrich, Marmorstein Lajos, Zinger Samu 20—20 kr. Györke Gusztáv 10 kr., melyért valamint Papp Sándor gyógyszerész urnak az átalakítószerekért köszönetet fejezi ki a rendezőség.

— **Színeszet.** Hevessi József jól szervezett társulata legközelebb Petrosénybe érkezik. A társulat 28 tagja között jeles erők vannak. Előadandó darabokként az előleges jelentés felemlíti: Szulamith, dalmfi, Eszter, dalmfi, Gó-sák, Bányamester, Kis alamuszi, Madarász, Czigány báró, Rip van Winkle, Nebánt virág, Lili, Kukta k. a., Szép Galotaea, Görög rabszolga, operettek. Drámák: Harang, Beestelenek, Keresd a szíved, Katonák, Folt, mely tisztít, Arany lakodalm. Két tascó, Hunyadi László, Bánk bán stb. továbbá, a legjobb vigjátékokat és népszínműveket, valamint kiállításos énekes látványosságokat. A társulat névsora. Nők: Hevessi Józsefné, Toth Katicza, Homokai Gabriella, Döményné Emilia, Homokainé Mari, Nagy Katicza, Hevessi Gusztika, Hevesi Marika, Borsodi Paula és 3 kardalok. Férfiak: Hevessi József, Hevesy Lajos, Jáni János, Szeles József, Walter Frigyes, Kovács János, Békési János, Várad József, Kerekes Mihály, Ifj. Hevesi József és 4 kardalos.

— **Köserhús arúsítása tárgyában** elvi jelentőségű ítéletet hozott f. hó 10-én Janza Vazul j.-szolgabíró. A petrosényi izr. hitközség elnöke Gross Hermann bepanaszolta Gross Jenő petrosényi lakost, hogy köserlibákat hoz forgalomba jogtalanul. Ezt panaszolt beismerte s a nagyszalontai rabbi bizonyítványával igazolta, hogy az onnan elárúsítás végett Petrosénybe szállított libák az izr. ritus törvényei szerint vágattak le s az úgy nevezett „Gabela” díj már ott megfizettetett. A szolgabíró az 1888. évi 48.151 sz. földmiv.-ipar- és ker. miniszteri rendelet alapján panaszoltat hibásnak mondotta ki s a petrosényi izr. hitközség javára 4 frt 60 kr. Gabela kártérítésben elmarasztalta s 3 ft büntetés megfizetésére ítélte azon alapon, mert a köserhúst a hitközségi tagok részére autonóm jogánál fogva a hitközség szolgáltathatja ki, illetőleg a forgalomba hozatalt meghatározott díj fizetés mellett az engedélyezheti.

— **A koronaérték hatálybalépése.** A hivatalos lap közelebbi számában megjelent rendelet megállapította a koronaérték közkötelező voltáról szóló törvény hatályba léptét, amelyet az idézett szakasz az ötkoronásokról szóló pótszerződés létrejöttéig felfüggesztett. A rendelet így szól: „Az 1892. évi XVIII. t.-cikk alapján az érme- és pénzrendszere vonatkozólag kötött szerződés kiegészítő pótszerződés az 1899. évi XXXII. t.-cikk értelmében s magyar korona országainak kormánya s a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányi között a mai napon megkötött, a koronaérték megállapításáról szóló 1892. évi XVII. t.-cikk kiegészítéséről intézkedő 1899. évi XXXII. törvényezik 6. §-ában foglalt felhatalmazás a-

lapján e törvényezik hatályba léptének ideje ugyancsak a mainappal állapittatik meg. Budapest, 1899. évi nov. hó 1-én. Széll Kálmán s. k. Lukács László s. k.

— **Ötödik magy. kir. osztálysorsjáték.** Az előttiünk fekvő sorsolási tervezet szerint az ötödik osztálysorsjáték első osztályának húzása november hó 16 és 17-én lesz és tisztelt olvasóinkat különösen figyelmeztetjük a Török A. és Társa budapesti cég hirdetésére. Ezen általunk ismert czeget azért ajánljuk, mert ez szigorúan pontos és vevőit legjobban szolgálja ki. Ugy látszik, hogy Fortuna istenasszony különös kegyével árasztotta el e czeget, mert értesüléink szerint ezen bankház eddig több mint két és fél millió korona nyereséget fizetett ki vevőinek. A nyeremények száma nagy és a sorsjegyek árai az I. osztályhoz — a következők: egy egész 6 frt, egy fél 3 frt, egy negyed 1 frt 50 kr., egy nyolczae 75 kr. — A ki tehát a szerencsének kezét akar nyújtani, forduljon bizalommal Török A. és Társa főelárusítókhoz Budapest, Váci-körút 4.

## CSARNOK.

### Mükedvelői előadás.

#### I.

A kávé tracs azon fokra bágott, hogy már mindenki egyszerre beszélt. A kapitóliumi ludak nem csináltak olyan zsiabot, mint az a 7—8 urnó, kiket a vendégszerető háziasszony megszonszátott. Egyik a spirítizmusról, másik az időjárásról, harmadik Jókai, negyedik Stefania házasságáról, ötödik egy szép asszony s imádója találkájáról, hatodik a szakácsnéja nyelvedéséről, a hetedik a bürok győzelmről beszélt — de mind egyszerre. A házikisasszony a kis dohányzó asztal mellett, — félrevonulva — süttogött egy fiatal emberrel. Csak ezeket lehetett megérteni, hogy mit beszélnek . . . . a szereplőkkel.

— Hallja maga élhetetlen urfi, — mondá a házi asszony, felhasználva a pillanatnyi esendőt —, rendezhénének egy mükedvelői előadást. Ugy is már régen nem volt.

— Helyes! Helyes! Csicsergé az egész női társaság.

— Partnerek leszünk, sugá a házi kisasszony, biztató tekintetét vetve az ifjura.

— Nagyságok ohajtása parancs, mondá lelkesedéssel az ifju.

Az eszme megszületett.

#### II.

— Állapítsuk meg, hogy kik játszszanak s mit adjanak elő, mondá a társaság legszebb asszonya. Hogy ki volt az, nem szabad elárulni. Tapintatosan összeválogatták a szereplőket a kitűzött két, egy-egy felvonásos vigjátékhöz.

Nem volt az olyan könnyű feladat, mert mindannyian tudták, hogy Mariska nem lép fel Katiczával, Ilonka csakis Szepivel játszik, Józsi ki nem állhatja Vilma, Karsai meg Gizi nem illenek össze, Peti meg Pali vetélytársak s halálosan bomlanak a híjelt primadonnáért.

Hosszas megvitatás után megállapították a szereplők névsora is.

#### III.

Megkezdődnek a próbák. Ezek nyújtják a legkellemesebb szórakozást. A kulisszák mögötti jelenetek, bizalmas csevegések s megjegyzésekhez nem kell se rendező, se sugó. Apró összekokcsolások, sőt az úgy nevezett színesz-intrigák természetesen elmaradhatlanok.

— A mamák nem csak gardíroznak, de rendezősködnék is. Színpadi nevükről szólítják a szereplőket:

— Hallja Trotter, maga nem eléggé feltékeny.

— Kérem, majd az előadáson tigris leszek, most egy kis indispozícióval küzködöm.

— Maga meg Benson, nem eléggé művésziessen markirozza a csokoládást.

— Nincsen gyakorlatom, de igyekszem a kellő rutint elsajátítani.

— Maga meg Boldizsár több érzést fejten ki,

— Hát tehetek én arról, ha nekem olyan szerep jutott, hogy nincsen női párterem.

— No tesék, a két kadét már megint elkészt a próbáról.

És ez úgy megy esténként, míg beköszönt a várva-várt est alkonya.

Sürgös, forgás az öltözőben. A színpalak mögött. A nápiez kadétból póczakos Gomojtót, formálnak, „Béla gyerek”ből meg olyan hűség-öregszolgát, hogy az apja kénytelen töredelmesen bevallani s elismerni, hogy: „tempo possati.”

#### IV.

A függöny felgördül.

A világot jelentő deszkakon Taylor „Barátságból” című vigjátéka kerül színre.

Szép számú s intelligens közönség foglalja el a nézőtér. Jól esik konstatálnunk, hogy társas életünk minden osztálya méltóképpen volt képviselve. Mükedvelőket nem szokás és nem is volna méltányos a kritika azon mértéke alá vonni, mint a hivatásos színészeket; de ha a színbírálat egészen szigorú mértékét alkalmaznók akkor is teljes elismeréssel kellene a folyó hó 5-iki mükedvelői előadásról referálnunk. Dombora Ilonka k. a. igen ügyesen személyesíté Benson ügyvédét s kedvesen jelmezte a magáról pillanatnyira megfelelőjezet de tiszta jellemű hivatást.

A darak cselekménye és bonyodalma Varjassy Vilma kisasszonyban kitűnő interpretálóra talált. Megjelenése általában kellemes hatást keltett s Trotterné személyesítésével színpadi otthoniasságának általános elismert bizonyítékát adta. Partnerre Sebő Jenő a vigjáték bonyodalmát főalakja viharos tetszés mellett oldotta meg nehéz szerepét. A feltékenységet előbb tettetésből, majd valósággal találó színekkel juttatta kifejezésre. Mint elismert kitűnő komikus bármely színpadon érvényre juttathatná kiváló alakító képességét.

Strigel F. József, Benson ügyvédet a szerző intenciójának megfelelő hűséggel domborította ki, érvényre juttatva szerepének legkisebb részletét is.

Rosznáky Géza Meredit, a szerelmes lovatot találon jellemzően adta. A darab végjelenténél színen voltak mindannyian a szereplők s a bonyodalmat frppáns kifejlődése az addig folyton fokozódott tetszést a legmagasabb fokra emelte s az összes szereplőket nyílt színen megtáplálta s majd kihívással tüntette ki a halás közönség.

Rövid szünet után, — mely időközött Péter Károly igen jól szervezett zenekara kifogástalan zeneművek produkálásával tett kellemessé — ismét felgördült a függöny s színre került Gr. Fedró „Egyetlen leány” című kitűnő vigjátéka. A darab főbb alakjai: Szumbalinszky lengyel földbírtokos — Bakos József — s a mindenbe kotnyeleskedő hűségös öreg szolgája Boldizsár — Varjassy Béla. Szumbalinszkyknak 5 leánya volt s hogy azokat könnyebben férjhez adhassa leányait rokonainál helyezte el s csak egyet tartott otthon. Leányainak mindegyike egyetlennek hitte magát s Boldizsár ezt helyteleníté, de odaadó hűségéből ura tervét előmozdította. Az apa névpapjára eljön veje Gomojtó Mátyás — Lányi Béla — s neje — Varjassy Vilma k. a. majd Rátatinszky Kázmér — Sebő Jenő — s neje — Tribusz Vilma k. a. — Nem ismervén egymást összeszokálnak.

Ez a jelenet igen találon volt megjátszva. Varjassy Vilma k. a. a sértett nő önértékét erőlyesen domborította ki. Tribusz Vilma k. a. dstringáltan kedves elegáncziával mutatta be a bekéltető nőt. Sebő Jenő a mérges és heves vérmérsékletű indulatos vót, köztetszést aratva je-

Előadás után a teremből kihordták a székeket. A közönség nagyobb része ott maradt,

Klein Zsáni,  
férfi és női cipész.

## Czinnerer Fülöp.